

3. Po potrebi i prirodi poslova Biro stavlja na raspoloženje i advokatske usluge, kao i usluge drugih stručnih lica.

4. Pošto je Biro u vezi sa odlično snabdevenom knjižarom i trgovinom kancelarijskog materijala G. G. Sumarevića i druga, to će primati i sve narudžbine školskih i djačkih knjiga, pisacig i crtačeg pribora, nastavnih sredstava i učila, kancelarijskog materijala i t. d., za sve vrste škola, državnih nadležstava i kancelarije privatnih ustanova.

Sav ovaj informativni i posrednički posao Biro će vršiti brzo i tačno, a uz skromnu nagradu, i to:

a) Za davanje prostih obaveštenja, kao n. pr. šta je uradjeno po kom pred-

metu kod izvesnog nadležstva i sve pobrojano u tački 2-goj bez ikakvog daljeg urgiranja 40 dinara.

b) Za poslove veće prirode, za koje bi trebalo više vremena i truda, kao n. pr. regulisanje penzije i t. d. i za usluge u tački 3-joj po pogodbi.

c) Za porudžbine knjižarske preko Biroa plaćace se 2% od vrednosti poručene robe, što će se odbijati od uobičajenog procenta, koji knjižara bez konkurencije poručiocu daje.

Za sve pobrojane poslove novac se unapred polaže ili uputnicom na donju adresu šalje. Adresa: »Prosvetni Biro«, Makenzijska ulica broj 36. Beograd.

Nashe bilo je od pamtiveka
vse Primorje in ves Korotan.

9. novembra 1924

Dinarski dan

za neodrešene brate in sestre

Jugoslovenska Matica.

Državna šolska poliklinika v Ljubljani.

Priznati moramo, da se je po vojni mnogo storilo na polju splošnega zdravstva in da se vlada v tem oziru resno trudi baš glede šolske higijene in šolskega zdravstva. Izprva je ustanovila inštitucijo šolskih zdravnikov. Ni pa dovolj, da priporoča šolski zdravnik mladini, da mora mnogo in dobro jesti, da v naglici tega ali onega pregleda glede oči, ušes itd. Saj pa je stvarno nemogoče, da bi intenzivno pregledala 1—2 šolska zdravnik na tisoče šolske mladine.

Vlada je spoznala nedostanost dosejanja šolskega zdravstva in je začela ustanavljati šolske poliklinike, ki naj bi bile stalno odprte zdravljenja potrebni šolski mladini.

Otvoritev ljubljanske državne šolske poliklinike se je vršila 30. oktobra v risalni dvorani državnega učiteljskega. Poleg velikega župana g. dr. Šporna so se udeležili otvoritve tudi načelniki oddelkov ljubljanske oblasti, inšpektor ministristva za narodno zdravje g. dr. Katičič s številnimi zastopniki zdravstva, zastopnik mestne občine g. dr. Zarnik, ravnatelj srednjih šol in drugi. V imenu UJU poverj, Ljubljana in uredništva našega lista je bil navzočen tov. strokovni tajnik našega poverjenišstva.

V otvoritvenem nagovoru je povdarjal zdravstveni inšpektor g. dr. Katičič, da je to 10. inštitucija, ki jo vlada odprta s pomočjo in podporo ministristva za narodno zdravje. Nato je predaval vodja ljubljanske državne šolske poliklinike g. dr. I. Pirc o socialni higijeni šolske mladine in o ljubljanski državni šolski polikliniki. Povdarjal je važnost zdravja in zdravljenja šolske mladine, ki zaradi omejitve prostosti, dolgotrajnega sedenja v zaprtih, prenapolnjenih, večkrat popolnoma nehygienjskih sobah, telesno in duševno bolega. Težišče pouka se polaga večinoma na količino znanja, kar ima za posledico raznovrstne telesne in duševne defekte. Glede odprave hygienjskih nedostatkov pride v poštev stalno nadzorstvo šole in šolske mladine in sporazumno delo učitelja in zdravnika.

Smoter šolske zdravniške službe je v prvi vrsti skrb za obvarovanje šolske mladine pred obolenjem oziroma poškodbami, torej preventiven. V drugi vrsti pa mora nuditi zdravniško pomoč pri že nastalem obolenju oziroma poškodbah.

V nadaljnjih izvajanjih je omenjal g. dr. Pirc gorostasno štatistiko šolske mladine z duševnimi in telesnimi defekti in je na podlagi teh dejstev povdarjal nujno potrebo ustanavljanja šolskih poliklinik, ki naj bodo res domovi zdravja šolske mladine. Končal je z apelom na ljubljansko javnost, na starše in učitelstvo, da naj pošiljajo šolsko mladino v to hišo zdravja, kadar koli je to potrebno oziroma na poziv šolskega zdravnika.

Po tem govoru so si navzočni ogledali prostore šolske poliklinike, ki stoji na dvorišču državnega učiteljskega. Je to jako ličen paviljon, nabavljen iz nemške

reparacije. Pred zavodom se nahaja ljubek vrtiček, sredi njega vzoren hygienjski šolski vodnjak: betonska fontana ima v bazenu štiri vertikalne vodene stalno iztekajoče curke, s katerimi si deca gasi žejo in je na ta način okuženje pri pitju popolnoma izključeno. V paviljonu se nahaja mnogo raznih lokalov, ličnih, snažnih, belih, svetlih: vse tako lepo prijazno in hygienjsko. Po stenah razne risbe z antialkoholno in splošno zdravstveno tendenco. Poleg večje čakalnice, ki je zajedno kuhinja za mleko in čaj šolski mladini, se nahaja kopalnica: zgoraj 4 prihe za splošno umivanje, spodaj 4 prihe za umivanje nog in pipice za čiščenje zob in ust. Sledijo nato pisarnice, zdravniške sobe, soba za zdravniško sestro, ambulatorij za zdravnik specialista itd.

Za sedaj opravljata zdravniško službo na državni šolski polikliniki honorarna šolska zdravnik g. dr. A. Breclj in g. dr. Ana Zalokarjeva, in sicer za enkrat je odprta v torkih in petkih od 8. do 12. ure, po novem letu pa dnevno. V kratkem prične posloovati tudi zdravnik specialista za oči, ušesa, grlo in nos ter zobni zdravnik.

Naj bi bila ravnokar ustanovljena državna šolska poliklinika res dom zdravja šolske mladine in trden temelj narodne moči in sile bodoči generaciji!

Pravilnik o delovanju šolskih poliklinik.*

Člen 1. Šolske poliklinike so zavodi, ustanovljeni za socialno-higienjsko in zdravstveno zaščito šolskih otrok.

Člen 2. Šolskim poliklinikam je naloga, s sistematičnim in periodičnim pregledovanjem vseh šolskih otrok ugotavljati mentalne in telesne defekte, ki preprečujejo otroški razvoj in napredek.

Člen 3. Šolske poliklinike dajo zdravniško pomoč in zdravniški nasvet vsem šolskim otrokom, ki imajo nastopne defekte: 1. slabe zobe; 2. slab vid in očesne bolezni; 3. slab sluh in ušesne bolezni; 4. boleznj grla, nosa, ust; 5. kožne bolezni; 6. nečistoto in ušivost; 7. tuberkulozo, malarijo; 8. mentalne defekte.

Člen 4. Šolske poliklinike ugotavljajo in preprečujejo primere kužnih bolezni.

Člen 5. Šolske poliklinike dajo prvo pomoč ob neugodah.

Člen 6. Šolske poliklinike klasificirajo otroke za specialne šole, in sicer po njih duševnem in telesnem razvoju.

Člen 7. Šef šolske poliklinike je zdravnik-specialista za šolsko higijeno in otroške bolezni, ki upravlja vse delovanje v polikliniki.

Člen 8. Poleg šefa posluje v šolski polikliniki potrebno število zdravnikov-specialistov za poedine bolezni, potem

* Razglašen v »Službenih Novinah kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« št. 80, izdanih dne 8. aprila 1924. (Prilog XVI. — 1924.) — »Uradni list« št. 41, 28. maja 1924.

šolske sestre in pomožno administrativno osebje.

Člen 9. Šef-zdravnik ima te-le dolžnosti:

1. vodi vso strokovno in administrativno službo;

2. izdaja navodila podrejenim zdravnikom in ostalim uslužbencem;

3. vzdržuje zaradi sodelovanja stalno zvezo s šolskimi oblastvi, občinskimi šolskimi zdravniki, državnimi zdravniki in roditelji otrok;

4. upravlja odobrene otvorene kredate skladno z zakonom;

5. poroča vsak mesec ministristvu za narodno zdravje o delovanju v šolski polikliniki ter predlaga v zvezi s tem potrebne ukrepe za uspešnejše delovanje v njej.

Člen 10. Zdravniki poliklinike morajo opravljati svoj posel po šefovih na-

vodilih in nalogih ter podajati šefu-zdravniku mesečna poročila o svojem strokovnem delovanju.

Člen 11. Šolske sestre pomagajo zdravnikom pri delovanju v poliklinikah, zahajajo v šole zaradi informacij, po potrebi pa posečajo šolske otroke v hišah, da se pouče o socialno-higienjskih in ekonomskih razmerah, v katerih otroci žive.

Člen 12. V šolskih poliklinikah se dajo nasveti in se daje zdravniška pomoč učiteljem in ostalemu osebju, zaposlenemu po šolah.

Člen 13. Za šolsko polikliniko velja hišni red in razpored delovnih ur, ki je odobren po ministru za narodno zdravje in po katerem se morajo ravnati zdravniki, šolske sestre, uradniki in strežniki.

Člen 14. Ta pravilnik stopi v veljavo z dnem, ko se razglasi v »Službenih Novinah«.

Nasilja in krivice klerikalnega prosvetnega režima.

—na Pod vlado »reda, zakona in pravice«. Kako pravičen je »mali minister prosvete«, g. Narte Velikonja, ki dirigira vse šolstvo sedaj v Sloveniji, kaže sledeči slučaj. Učiteljsko mesto v Hočah, ki je bilo razpisano za moškega prosilca, je dobila ga. Irena Firm, soproga v Hoče imenovanega novega šolskega upravitelja Stefana Firma, sedaj tudi okrajnega šolskega nadzornika. Gospodu in gospej Firmovi prav iz srca privoščimo, da jih je šolska uprava namestila skupno, ker je to edino pravično; ne moremo pa pri tem prezreti krivice, ki jo sedanja šolska uprava dela drugim na prednim zakonskim parom, ki jih noče skupno namestiti, da jih s tem materialno oškoduje in uniči. Pri zadnjih imenovanjih namenoma niso bile imenovane žene naprednih učiteljev v skupni kraj, samo da so se odpovedali potem še moške svojemu imenovanju.

—na Kako klerikalci spoštujejo svetost zakona in zakonske skupnosti. Neki učitelj je prosil skupno z ženo na službeno mesto samo pod pogojem, če bodeta oba imenovana. »Mali minister pravice« pa je odločil drugače. Imenoval je na dotično mesto drugo mlajšo prosilko, razdružil s tem zakon in ločil trem malim otrokom — mater, ker je tudi na sedanje mesto, kjer je bila mati-učiteljica pridružena imenoval drugo. Če hoče mati priti s svojega stalnega mesta k možu in otrokom, mora napraviti pot

treh ur in 25 km vožnje. Tudi »red in pravica« in še krščansko usmiljenje povrh.

—na Kako uničujejo klerikalni »prosvetni« krmilarij vsako nadaljno izobrazbo učiteljstva. Prosvetni oddelek je izdal odlok, da se prepoveduje učitelstvu proste dneve v svrhu udeležbe zborovanj, na katerih se razpravlja in predava o pedagoško-didaktičnih vprašanjih. S tem se hoče zatreti še edino gibanje v svrhu nadaljne izobrazbe, ki ga vrši učiteljstvo. Ta odlok je spričevalo največjega ignoranstva za one, ki so ga izdali. Učiteljstvo bo storilo primerne korake, da se moške »avstrijskih metod« ne bodo uveljavljali s takimi odloki.

—na »Slabi juristi«. Gospod vladni tajnik pri šumah in rudah N. Velikonja meni, da je upravičen zasliševati vse privatne osebe, če pripravljajo disciplinarne ovadbo zoper kakega učitelja. Veliko oblast si pripisuje! Pa ne bo tako kajti sodni krogi so drugega mišljenja. Niti »veliki minister« ni vsegamogočen, kaj šele gospod »mali minister prosvete«, ki ga je postavil zadnji režim v Ljubljani. Preiskava in zasliševanje sluge Učiteljske tiskarne je bilo protipostavno in znači prekoračenje delokroga — ki se ga nima niti pri šumah in rudah, kamor je g. Velikonja imenovan — in zlorabo oblasti nad osebami, do katerih nima pravice.

— ZA NASTOP MIKLAVŽA IZ IDEJO v nekaj dneh trije prizorčki od dr. Ivana Laha, kot tretji zvezek zbirke »Šolski oder«. Posamezne dele bo uglašil tudi za petje in spremeljevanje tov. F. J. Vsekakor bo knjižica izšla pravočasno, da jo bodo prireditelji lahko uporabljali že letos pri nastopu Miklavža. Priučitev ne bo delala težav, ker je lahka in tudi scenerija ne bo zahtevala posebnih priprav. Opozarjamo na to delo vse one, ki bodo priredili Miklavža, posebno prireditelje pri šolskih odrih in v sokolskih društvih. Ob tej priliki se spominjate tudi bogate književne založbe Učiteljske tiskarne, ki so najprimernejša darila za otroke za Miklavža. Oglejte si oglas knjig v prošli števi. »Učit. tov.«

— Tovariši(ice), ki poznajo ljudi svoje okolice, imajo zelo lepo priliko, da z nasvetom sodelujejo pri zelo važnem človekoljubnem delu tihoč se ubogih vojniš žrtv bolnih na pljučih. Teh je samo v Sloveniji okroglo 10.000, kojih večina si ne zna pomagati. Na Golniku pri Trzinu se nahaja na zelo lepem kraju invalidsko zdravilišče Golnik, kjer se invalidi brezplačno zdravijo, isto tudi vojne sirote. Ta inštitucija je pa invalidom skoro popolnoma neznana. Hrana je v zdravilišču zelo dobra, tudi zdravnik g. dr. Neubauer, ki tu posluje, je vobče priljubljen vsled svoje požrtvovalnosti in strokovnega znanja. Tu tovariši(ice) sodelujte pri Vam znanih invalidih z nasveti ter jim priporočajte zdravljenje na Golniku, za kar Vam bodo hvaležni. Da bodo v zdravilišče sprejeti, je treba, da jim izda bližnji zdravnik spričevalo, ki naj ga priložijo prošnji za sprejem, naslovljeni na invalidski odesk oddelka za socialno skrbstvo v Ljubljani. Prošnje naj se vlagajo po možnosti potom bližnjih invalidskih podružnic. Opomni naj se prizadete, da to čimprej store, kakor hitro čutijo, da so bolni, kajti če je bolezen že v zadnji fazi, je zdravljenje vse zaman. — Golnik, dne 27. oktobra 1924. — Lucijan Orel, učitelj-poročnik invalid.

Protesti okr. učit. društev proti nasiljem novega prosvet. režima.

—res Gornjegrajsko učiteljsko društvo, 11. oktobra 1924 na svojem zborovanju na Rečici.

Sklep, da se pridružimo v protestu glede nasilja proti naprednemu učitelstvu, proti zlorabi § 71. čln. zak. se sprejme soglasno od vseh zborovalcev, ki tudi izjavljajo, da ostanejo trdno pri organizaciji UJU.

Splošne vesti.

— Dinarski dan na korist neodrešenih bratov! Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani je razposlal na vse svoje podružnice, na razna prosvetna društva, župne urade in druge korporacije tiskani odklic glede priredbe in organizacije »dinarskega dne« po celi Sloveniji v nedeljo dne 9. novembra. Jugoslovenska Matica se tem potom ponovno obrača na vse narodno čuteče prebivalstvo Slovenije, da organizira v svojem okolišu »dinarski dan«, kajti potrebe na Primorskem in Koroškem so vsak dan večje in nujnejše. Zato mora biti tudi naša pomoč tem zaslužnim bratom čim izdatnejša. V dosego denarnih sredstev naj služi tudi »dinarski dan«. Vsak Slovenec mora dati vsaj 1 Din. Vodilne in agilne osebe v vsakem kraju prosimo, da prirede nabiralno zbirko v nedeljo od hiše do hiše, od osebe do osebe. Pobira naj se na javnih mestih, na deželi posebno pred cerkvijo, pred ali po končani službi božji. Dinarski dan naj jamči našim tam preko, da nismo pozabili na nje ter da jim hočemo pomagati, da vztrajajo kot dobri in zavedni Slovenci na svojih rodni tleh, če prav tlačeni in izpostavljeni pod tujim gospodstvom. Zato vsi na delo in uspeh ne ostane. Zneski naj se nakažejo na Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani.